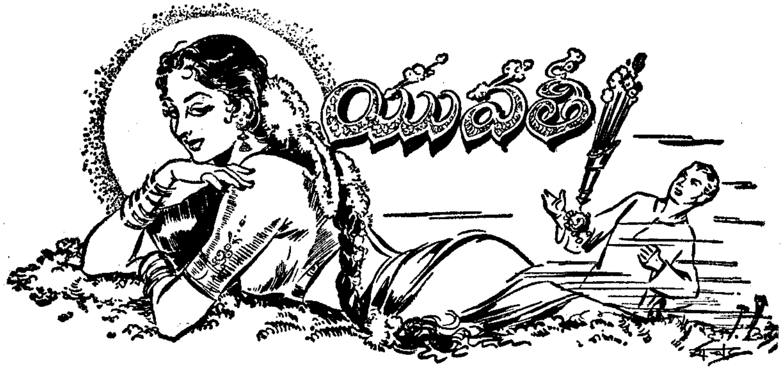

కందము వ్రాసిన కవి యని
యందురు తెలిసియు తెలియని యర్భకు లిలలో
కందము వ్రాసినచో నీ
యందము వర్ణింపకుండ సగునే; యువతీ !

భారము కుచకుంభమ్ములు
భార మ్మాయెను జఘనము పరికింపంగా
[illegible]
వేరెంచకు సాయపడెద, వినవే; యువతీ !

'సృష్టించెను విశ్వమ్మును
సృష్టించిన వాడు తనదు శిల్పముఁ జూపన్
సృష్టించక [illegible]
సృష్టియె వ్యర్థమ్మగాదె ? చెపుమా; యువతీ !

రోజులతో పాటుగ నీ
పోజులు వేషాలు మారిపోవుచు నుండున్
వాజమ్మల కైనను నీ
పోజులఁ జూడంగ కవిత పుట్టును; యువతీ !

జాస్తి జవహర్లాల్

అతిథి సత్కారం!

కొందరు వ్యక్తులు అందరిచేత పూజింపబడుతూ తలలో నాలుకలా మెసలుతుంటారు. ఎవరికీ, ఎలాంటి కష్టాన్నీ వీరు కలిగించరు. పైగా ఎవరికి కష్టమొచ్చినా తమ కష్టంగా భావించి పాపం కన్నీరు కార్చుతారు! అటువంటి మహానాయులను గౌరవించి నమస్కరించడంలో ఎవరు వెనకాడతారు ?

నారాయుడు ఎటువంటి వాడని ఆ వూళ్లో ఎవరినైనా అడగండి. మీ కొక్కటే సమాధానం లభిస్తుంది - మంచివాడు; చాలా మంచివా డని.

ఇంతలావు 'మంచి' తనాన్ని వీడెలా సంపాదించాడు ? చిన్నతనానే గోలీ కాయ లాడుకునేప్పుడు, వాడిలో పొడ జూపిన కుళ్లు, కుట్ర, కూహకాలు వాడని ముంగికుండా ఎలా వద లేశాయి ? పీరుడై మనవాడే వాటిని మింగాడా ? ఏమి టీ పరివర్తన ?

ఒకసారేదో పనితగిలి, ఆ వూరు వెళ్లవలసి వచ్చింది. ఆ వూరే ఒకనాడు మా వూరు గూడాను. స్వగ్రామమని చెప్పుకుందుకు అక్కడ మాకేమీ మిగల కుండా పోయింది. అందువల్ల ఆ వూరిని నారాయుడి వూరని మాత్రమే అనడం సబబు.

ఆ వూళ్లో ఎవరింటికి వెళ్లినా, నా కాతిథ్య మిస్తారు. అన్నానికి లోటు లేకుండా ఎన్నాళ్లయినా తిరగవచ్చు. కాని, కావాలని కోరి, మా నారాయుడి యింటికి తరలి వెళ్లాను.

వాడు చూపిన ఆదరాభిమానాలను ....అయ్యో ! ఏమని వర్ణించగలను ? వాడి కడుపులోని కరుణ .... ఎంతని తెలుపగల వీ పొడిమాటలు ? ఆ నాడు శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ దేతెంచగా మిత్రుడైన కుచేలు డెంత సంబరపడి నాడో అంతకు అంతగా, ఆ అంతకు మించగా సంబరపడినాడు, మా నారాయుడు, అందరినీ వదలి తన యింటి క వచ్చినందుకు ఆనంద బాష్పాలు రాల్చుతూ, మూతకన్నులు వేసి కావిలించుకున్నాడు.

ఇంతవరకు అంతా పసందుగానే వుంది. ఎవరి కెలాంటి యిబ్బంది లేదు. కానీ యిక్కడే మన కథ - మనలోని స్పర్థ - ప్రారంభ మవుతుంది. చూడండి.

అంజయ

"ఏమిటయ్యా ! కాళ్లజోళ్లతోనే పడుకున్నావ్"
"నాకు నిద్దట్లో నడవడం అలవాటు. ఏం చెయ్యను మరి ?"

స్నానం చేయడ [illegible] దొడ్లోకి, ఎసరు పెట్టడానికిగాను నారాయుడి భార్య వంటింట్లోకి నడిచాము. గోడలమధ్య సంగతులు గుప్తంగానే వుంటాయి గదా !

[illegible] చొక్కా నా చేతి కిస్తూ 'పదపోదాం' అన్నాడు మిత్రుడైన నా నారాయుడు. తగిలించుకొని వాడిని వెంబడించాను.

'రాకరాక వచ్చిన స్నేహితుని కేమని చెప్పాలో తోచకుండా వుంది. సిగ్గుతో నాకళ్లు దించుకుపోతున్నాయి' తలదించుకు నడుస్తూనే పలికాడు నారాయుడు.

నాకూ ఏమీ తోచక 'ఏమిట్రా నీ సిగ్గు ? సిగ్గుబిళ్ల కట్టించనా ?' అని చమత్కరించాను.

వాడేమీ నవ్వకుండానే 'అతి స్వల్పమైన విషయాలుసైతం నన్నెంతగా బాధిస్తాయో నీకు తెలియదు. నీకీపూట నా కొంపలో యింత భోజనం పెట్టలేక హోటలుకు నడిపిస్తున్నా నంటే, నిజంగా నే నెంత క్షోభతో కుమిలిపోతున్నానో నీవు గ్రహించలేవు. నా బాధ ఆ భగవంతునికి తెలియాలిగాని, ఆ భార్య కేమి తెలుస్తుంది ?.... నిజమేలే, ఎవరి బాధ వారిది. మొన్నిలాగే దారినపోయే దానయ్యొక డొస్తే, ఉండీ వుండలేక భోజనం చేయించాను. తీరా, అన్నీ వండి వార్చాక చూద్దుముగదా ! వసారాలోని మనిషి లేడు. అందు కామె ఎంత నొచ్చుకుందో, నన్నెంత నొప్పించిందో చెప్పినా నీ కర్థంగాదు.'

నిజంగా అగం గాక ముసు పే హోటలు వచ్చింది. కరకరలాడుతున్న ఆకలివల్ల ఏమాత్రం జాగు చేయలేక నేను భోంచేశాను; నా డబ్బులతోనే.

నా పదణాలు నా జేబులోపోస్తూ 'నన్నెందుకు చిత్రవధ చేస్తావు ? నేనీ దురంతాన్ని సహించలేను. పద. ఇంటికి పోయి కాస్తంత విశ్రాంతయినా తీసుకుందాం' అని దాదాపు నన్ను గుడ్డివాణ్ణిగా చేయి పట్టుకు తన కొంపవైపు నడిపించాడు.

'భార్యల గురించి చెప్పడ మంత భావ్యం కాదని నాకూ తెలుసు. అత్యంత ఆత్మీయుడవు గనుకనే నీకు చెపుతున్నాను. నన్ను నమ్ము. నిజంగా నా భార్య నాకు తగిందికాదు. నా కోసం కించిత్ త్యాగమైనా చేయలేదు. కడుపు చించుకుంటే కాళ్లమీద పడుతుందని, నా కష్ట మేదో నేను మింగి పరులకు కష్టం కలిగించకుండా....' నడిబజారులోనే నారాయుడు జలజల సెలయేరులా కన్నీరు కార్చుతుంటే ఏ హృదయం ద్రవించదు ? స్రవించి ఆ సెలయేటి ప్రవాహంలో సాగిలపడిపోదు ?

చేతులెత్తి నమస్కరించా లనిపించింది నారాయుడికి. కాని అహం అడ్డురాగా, చేతులుపట్టి నేనే వాడి యింట్లోకి నడిపించాను.

[illegible] డపుడే పరచుకుంటున్న సందె చీకటిని మింగాలని నురగలు గ్రక్కుతూ ఉరకలు వేస్తున్నది. వెలుగు చీకట్ల మధ్య ఘర్షణ !

ప్రయాణ బడలికవల్ల ఎపుడు పడుకున్నానో, ఎప్పుడు నిద్ర పట్టిందో గూడా నాకు తెలియదు. కాని నిద్ర ! నిద్రలో కల ! కలలో మాటలు !

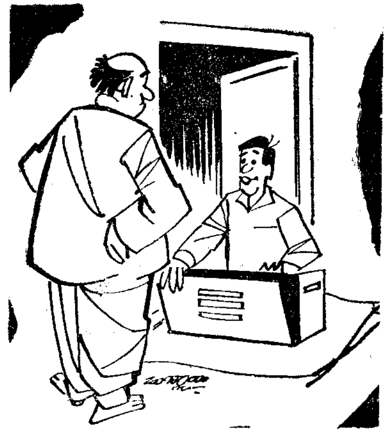

"నీకు వాయించడం చేతకాదు కదా పక్కింటివాళ్ల హార్మోనియం పెట్టె ఎందుకు తెచ్చావ్ ?"
"నేను తెచ్చేస్తే, ఇంక వాళ్ల అమ్మాయి వాయించలేదుకదా అని"

'ఏమన్నా [illegible] నండి ?'

'ఏమనుకుంటాడు ? వేళగాని వేళ నొస్తే ఏం జరుగుతుందో తెలుసుకుంటాడు. మంచిదేగదా ! వచ్చేవాడు [illegible] గురితోపాటు నాలుగు గింజ లేసేపని. కుమ్మూ కూడా అంతా అయ్యాక వచ్చి, నాకూ భోజనం కావాలంటే ఎలా కుదురుతుంది ?'

'భోజనం కోసం వచ్చారుటండీ— సైము కందుకోడానికి ?'

'అందుకేగదా — భోజనం దగ్గర యింత పట్టింపు దేనికని అంటున్నాను.

అయినా వాడి కేమైనా కష్టం కలిగించానా? చెప్పు. వెంటబెట్టుకు వెళ్ళి తృప్తిగా తినిపించి వచ్చానుగదా!'

'వచ్చిన చుట్టా న్నాదరించడం.... యింట్లో పెట్టడం, వీధిలో పెట్టించడం ఒకటే అవుతుందటండీ?'

'అవుతుందని నేనన్నానా? అనగలనా చెప్పు? అసలే బండెడు భారంతో, ప్రొద్దస్తమానం వంచిన నడు మెత్తకుండా సతమతమై పోతుంటావు నువ్వు. ఆడదంటే అలుసు ఈ మగాళ్లకు; గొడ్డులా పనిచేసే యంత్ర మనుకుంటారు ఆడదాన్ని. అప్పుడే - వా డొచ్చే ముందేగదా - కష్టపడి నీ వంతా సిద్ధంచేసి పెట్టావు. పై మనిషి వచ్చాడని, మళ్లా అన్నం వండి కూరా నారా చేయడమంటే ఎంత కష్టం! ఆ మాత్రం గుర్తించలేనంత వెధవ ననుకున్నావా? దారినపోయే దానయ్యపడ? ఏ స్త్రీ-వాడికోసం-ప్రియాతి ప్రియమైన నా యిల్లాలిని కష్టపెట్టే కఠినాత్ము ణ్ణనుకున్నావా?'

కెవ్వుమని కేక వేశానో లేదో గాని, ఉలికిపడి లేచి కళ్లు నులుము కు చూశాను.

కలా? కాదు, నిజం! చిలకా గోరింకల్లా వెన్నెల్లో కూర్చుని ఆ మిధునపు జంట మాటాడుకుంటున్నది.

'అబ్బా! మీ రెంత మంచివారండి!' అన్న నారాయుడి పెళ్లాం మాట మాత్రం, నేను చచ్చినా, ఈ ప్రపంచం చుట్టూ తిరుగుతూనే వుంటుంది.

దాశరథీ కరుణాపయోనిధీ

భూమికి, సాగరమ్ములకు, భూమిధరమ్ముల, కంబరానకున్
స్వాముల మేము మేమనుచు సంతతముం గలహించు మా నర
గ్రామము లెల్ల వానరుల కన్నను హీనముగా చరింప చిం
తా మతినై కలంగెదను, దాశరథీ! కరుణా పయోనిధీ!

రొట్టె యొకింతలేక కడురోజెడు కోట్ల జనమ్ము లుండ రా
కెట్టును సృష్టిచేతురు సుఖించెడు జాతులవారు; దానితో
[illegible]
తట్టుకొనంగ నెట్టు లగు? దాశరథీ! కరుణా పయోనిధీ

బల మన నేది? కత్తులనుబట్టి తలల్ తెగగొట్టు తద్భుజా
బలమొ? కలమ్ముతో ప్రజల భావములన్ మరలించు తన్మనో
[illegible]
తల నవవాక్సుధా బలమొ? దాశరథీ! కరుణా పయోనిధీ!

"మంత్రికి నేను మిత్రుడను, మంత్రివరేణ్యుని వెంట వచ్చితిన్,
మంత్రిని నేను తేగలను, మంత్రికె నేటి సభాపతిత్వ" మన్
మంత్రుల చేతి జంత్రముల మాదిరి మ్రోగెడు నట్టి వట్టి దు
స్తంత్రుల నేమి సేయవలె? దాశరథీ! కరుణ పయోనిధీ!

దాశరథి